

Dr hab. Tomasz Kruszewski
UMK Toruń (PL)

Architektura polskich instytucji kultury XXI wieku

Opawa, 18.02.2016, godz. 12:15-12:45

Architektura w Polsce przeżywa w ostatnich latach ożywiony wzrost ilościowy, a po części także jakościowy. W ślad za spektakularnymi obiektami biznesowymi i komercyjnymi, jak wieżowce biurowo-handlowe, np.: Rondo 1-B w Warszawie, wieżowce wielofunkcyjne, np.: Sky Tower we Wrocławiu, wielopiętrowe apartamentowce, np.: Sea Towers w Gdyni czy Złota 44 w Warszawie lub centra handlowe, np. Blue City i Złote Tarasy w Warszawie, Krzywy Domek w Sopocie czy Stary Browar w Poznaniu, realizowane są projekty instytucji kultury i nauki. Pojawiają się nowe reprezentacyjne gmachy muzeów, centrów kultury z bibliotekami i salami ekspozycyjnymi, siedziby filharmonii i wielofunkcyjne sale koncertowo-teatralne. W samym tylko 2015 roku powstały m.in. Centrum Kulturalno-Kongresowe Jordanki w Toruniu (proj. Fernando Menis), Narodowe Forum Muzyki we Wrocławiu (proj. Kuryłowicz & Associates), Centrum Dialogu Przełomy w Szczecinie (proj. Robert Konieczny, KWK PROMES), Centrum Spotkania Kultur w Lublinie (proj. Bolesław Stelmach), Centrum Edukacji Geologicznej Uniwersytetu Warszawskiego w Chęcinach pod Kielcami na terenie nieczynnego kamieniołomu (proj. WXCA), Park Rekreacyjny Zoom Natury w Janowie Lubelskim, Międzynarodowe Centrum Kongresowe w Katowicach (proj. JEMS)¹. Niektóre z tych wielofunkcyjnych instytucji dysponują bibliotekami lub/i oddziałami muzealnymi.

Jednocześnie, obok wielkich architektonicznych realizacji powstają lub są odnawiane i rewitalizowane niewielkie ośrodki – głównie filie bibliotek publicznych. Mając na względzie, że obiekty te nie doczekały się jeszcze żadnych porównawczych syntez, w tym artykule dokonuję przeglądu wybranych budynki użyteczności publicznej i ich wystroju². Kryteria ich doboru to realizacja w XXI wieku, skala bryły i przeznaczenie. Zastrzegam przy tym subiektywność ocen i ich wybiórczość. Pełna synteza zagadnienia wymagałaby obszernej publikacji monograficznej.

Muzea

Rozpocznijmy przegląd nowych obiektów kultury i nauki w Polsce od budynków muzealnych. Szczególnym jest Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha w Krakowie. Szczególnym, bo będącym

¹ Wybór najciekawszych obiektów za: A. Rumińska, *Najciekawsze polskie inwestycje 2015. Ten rok należał do kultury*. [online] „Bryła.pl - serwis o architekturze: projekty, budynki, architektki”. Dostępny w World Wide Web: <http://www.bryla.pl/bryla/56,85301,19409949,top-10.html> (dostęp: 13.01.2016).

² Szerzej o współczesnej architekturze bibliotek: T. Kruszewski, *Przestrzenie biblioteki: o symbolicznej, fizycznej i społecznej obecności instytucji*, Toruń: Wyd. Naukowe UMK, 2012; T. Kruszewski, *The symbolic motifs in contemporary architecture of libraries – most frequent trends*, „Architectus” 2012 nr 1, s. 75-82; T. Kruszewski, *Fasada biblioteki – wybrane elementy symboliki architektury*, „Architecturae et Artibus” 2011, nr 3, s. 20-29.

zestawieniem pierwotnej formy zaprojektowanej przez Aratę Isozaki z jej uzupełnieniem wg autorstwa Krzysztofa Ingardena i Jacka Ewy. Pierwszy budynek z 1994 r. powstał przy zakolu Wisły, naprzeciw wzgórza wawelskiego. Stąd „motyw fali stał się dla projektu kadłubem-osnową i główną formą posiadającą podwójną referencję - do motywów japońskich na poziomie znaku ikonicznego i do lokalnego kontekstu topograficznego”³: nadrzecznego bulwaru i Wawelu. Tak wyrafinowana aranżacja przestrzenna spowodowała, że polscy architekci musieli uważnie skomponować z oryginałem swój projekt posługując się maksymalnie dużą neutralnością konotacyjną i wizualną. Ich bryła ukończona w 2015 r. wykracza jednak poza ramy zwykłej rozbudowy. Jest integralną częścią kompleksu, wnoszącą jednak swój własny komunikat. Ta modernistyczna forma pozostaje w tyle, uzupełniając starszą budowlę, „nawiązuje do spadku terenu, z kolei szary piaskowiec [...] ma korespondować z szarością kamienia małej architektury przed muzeum”⁴.

Kolejny znaczący budynek muzealny z Krakowa to Ośrodek Dokumentacji Sztuki Tadeusza Kantora – Cricoteka. Budynek o powierzchni użytkowej ponad 3,5 tys. m² został zaprojektowany przez IQ2 Konsorcjum, którego architekci inspirowali się na twórczości Kantora – polskiego reżysera, malarza, grafika i performensa. Nowa część ośrodka wznosi się 13 metrów ponad zabytkowym fragmentem dawnej XIX-wiecznej elektrowni, łącząc niczym most tradycję i historię z nowoczesnością i elastycznością⁵.

Czym jest Cricoteka? Ośrodek – jak czytamy na stronie domowej instytucji – „założony został z inicjatywy samego artysty. Przez blisko 10 lat tworzył instytucjonalne podstawy do funkcjonowania kantorowskiego teatru, pełniąc równocześnie rolę <Żywego Archiwum> twórczości teatralnej Kantora, dla zachowania jego idei <nie w martwym systemie bibliotekarskim, lecz w umysłach i wyobraźni następnych pokoleń>”⁶. Konstrukcja w formie mostu oddana do użytku w 2014 r. pokazuje to „ożywienie” tego specyficznego archiwum i muzeum.

Nowopowstające muzea w Polsce mają też wymiar lokalny, jak np. Muzeum Ognia w Żorach na Górnym Śląsku, które otwarto w 2014 r. Powierzchnia użytkowa tej jednokondygnacyjnej budowli wynosi 640 m². Jej projektantami było OVO Grąbczewscy Architekci. Obiekt ma nietypowy kształt,

³ K. Ingarden, *Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha. Architektura*. [online]. Dostępny w World Wide Web: <http://manggha.pl/architecture> (dostęp: 1.02.2016).

⁴ Zob. ilustracje: *Galeria Europa - Daleki Wschód. Nowy budynek Muzeum Manggha [KRAKÓW]*. [online] „Bryła.pl - serwis o architekturze: projekty, budynki, architekci”, 28.12.2015. Dostępny w World Wide Web: <http://www.bryla.pl/bryla/1,85301,19399831,galeria-europa-daleki-wschod-nowy-budynek-muzeum-manggha.html> (dostęp: 1.02.2016).

⁵ *Cricoteka prawie gotowa. Ta bryła robi wrażenie!* [online] „Bryła.pl - serwis o architekturze: projekty, budynki, architekci”, 13.06.2014. Dostępny w World Wide Web: http://www.bryla.pl/bryla/1,85301,16142399,Cricoteka_prawie_gotowa__Ta_bryla_robi_wrazenie___ZDJECIA_.html (dostęp: 1.02.2016).

⁶ *O cricoteci*. [online] Ośrodek Dokumentacji Sztuki Tadeusza Kantora Cricoteka, 2005. Dostępny w World Wide Web: <http://www.cricoteka.pl/pl/main.php?d=cric&id=12&s=1> (dostęp: 1.02.2016).

powstał na planie przypominającym płomień. Podobne skojarzenia wodzą jego powyginane ściany pokryte miedzianymi odbijającymi światło płytami⁷. To muzeum w swoim wyglądzie i funkcjach wyraźnie nawiązuje do przeszłości miasta – typowego ośrodka przemysłowego na Śląsku (okoliczne huty) oraz miasta dotkniętego kilkoma pożarami.

Nie sposób w jednym niewielkim opracowaniu nawet krótko przedstawić innych inwestycji muzealnych zrealizowanych w ostatnich kilkunastu latach. Poprzestanę jedynie na wymienieniu tych najciekawszych, jednocześnie odsyłając Czytelnika do internetowych portali dotyczących architektury: jak www.bryla.pl, www.urbanity.pl, www.architektura.info. Warto przyjrzeć się bliżej m.in. takim nowopowstałym obiektom, jak: Muzeum Lotnictwa Polskiego w Krakowie, ICHOT Brama Poznania, Muzeum Śląskie w Katowicach, Muzeum Historii Żydów Polskich w Warszawie, MOCAK w Krakowie, Muzeum Wsi Opolskiej w Opolu, Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej w Przemyślu⁸.

Nie mniej jest nowych muzeów, które powstały w zaadaptowanych starych budynkach poprzemysłowych, sakralnych, pałacach i gmachach użyteczności publicznej (jak np. w dawnych budynkach dworcowych). Gdy jeszcze w latach 90. ubiegłego wieku, po upadku komunizmu utraciły swoich opiekunów i podupadały, trudno było wierzyć, że początek XXI wieku przyniesie tak dynamiczny postęp w zakresie readaptacji do nowych potrzeb kulturalno-społecznych.

Centra nauki i kultury

Oprócz tego, kilkanaście lat temu pojawiła się w Polsce tendencja zmierzająca do uatrakcyjniania treści edukacyjnych przekazywanych dzieciom w szkołach. Oprócz najbardziej znanego warszawskiego Centrum Nauki Kopernik – i w dużym stopniu za jego wzorem – zaczęły powstawać w kraju inne ośrodki popularyzujące wśród najmłodszych naukę oraz kulturę. Tutaj przedstawię dwa tego rodzaju przedsięwzięcia.

Pierwsze to Centrum Nauki i Sztuki Stara Kopalnia w Wałbrzychu (są tu Muzeum Przemysłu i Techniki i wiele instytucji kultury) mieszczące się w kopalni nieczynnej od lat 90. ubiegłego wieku. Wykorzystano z niej również te najstarsze budynki sięgające XIX stulecia (16 budynków zabytkowych), które wzbogacono nowoczesnymi rozwiązaniami architektonicznymi i wystawienniczymi. Umarła kopalnia przerodziła się w tętniące życiem centrum kulturalne tego śląskiego miasta. Projekt Nizio

⁷ Zob. *Muzeum Ognia*. [online] „Baza polskich inwestycji budowlanych - Urbanity.pl”. Dostępny w World Wide Web: <http://www.urbanity.pl/slaskie/zory/muzeum-ognia,b10138> (dostęp: 4.02.2016); *Muzeum Ognia w Żorach. Jak pochodnia*. [online] „Bryła.pl - serwis o architekturze: projekty, budynki, architekci”. Dostępny w World Wide Web: http://www.bryla.pl/bryla/1,85301,17114204,Muzeum_Ognia_w_Zorach__Jak_pochodnia__ZDJECIA_.html (dostęp: 4.02.2016).

⁸ Zob. też *Najciekawsze polskie muzea ostatnich lat*. [online] „Bryła.pl - serwis o architekturze: projekty, budynki, architekci”, 16.05.2014. Dostępny w World Wide Web: http://www.bryla.pl/bryla/56,85301,15973711,Najciekawsze_polskie_muzea_ostatnich_lat__PRZEGLAD_.html (dostęp: 1.02.2016).

Design International został oddany do użytku w 2014 r. Jej główny projektant, Mirosław Nizio następująco przedstawił ideę, która przyświecała zespołowi podczas prac nad rewitalizacją kompleksu. „Chcieliśmy stworzyć nowoczesny obiekt, w którym zabawie i rekreacji towarzyszy nauka, zdobywanie wiedzy o bogactwie przyrody. Kubatury zostały zaprojektowane tak, by nie dominowały nad otoczeniem. Sprawiają wrażenie wtopionych i scalonych z niezwykle naturalnym krajobrazem okalającym wody Zalewu Janowskiego. Ideą było wykorzystanie potencjału i kontekstu miejsca, które jest całkowicie zanurzone w naturze, przyjazne jej i zwiedzającym”⁹.

Całkowicie odmiennym założeniem koncepcyjnym, bo odnoszącym się do folkloru wiejskiego był projekt Centrum Kulturalno-Rekreacyjne przy Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu. Kompleks z konsorcjum pracowni Consultor Architekci (Joanna Kapturczak, Michał Kapturczak) i AHOR (arch. Anita Horowska) to trzy bryły połączone ziemnymi skarpami. Nawiązują one do skansenu, na terenie którego znajdują się kilkoma elementami: zastosowano surowce użyte do budowy sąsiednich obiektów, jak: drewno, łupek kamienny i cegła. Architekci podjęli także grę symbolami, odwołując się do idei żywiołów. Ogień, woda i sacrum - to trzy żywioły znaczące dla człowieka. Budynek ognia (z łupka) opracowano wokół kominków będących symbolami domowych pieców i gościnności. ten budynek zatem centrum. Dodatkowo zapraszają do niego przeszklone szczytowe elewacje. Budynek wody (z drewna) to nawiązanie do źródła życia. Jest tutaj kompleks basenów i saun oraz wiele przestrzeni wypoczynkowej. Wreszcie budynek sacrum (z cegły) mieści w sobie salę widowiskową. Scenografię dla nich dopełnia las, który widać dzięki przeszkleniu ściany¹⁰.

Nowe biblioteki akademickie

Biblioteką akademicką, która symbolicznie otworzyła nowoczesność w Polsce i rozpoczęła postkomunistyczny okres w architekturze instytucji non-profit była Biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego. Po niej powstało kilkanaście samodzielnych brył dużych bibliotek przy uniwersytetach i politechnikach i kilka razy więcej mniejszych bibliotek służących różnego typu uczelniom wyższym.

Do najbardziej spektakularnych budowli bibliotecznych w Polsce XXI wieku należy bez wątpienia katowicka CINIBA, czyli Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka. Jest to księżnica należąca do Uniwersytetu Śląskiego i Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach. Ten 6-

⁹ *Polska kopalnia zmieniona w muzeum otrzymała międzynarodową nagrodę*. [online] „Bryła.pl - serwis o architekturze: projekty, budynki, architekci” 01.10.2015. Dostępny w World Wide Web: <http://www.bryla.pl/bryla/1,85301,18948007,polska-kopalnia-zmieniona-w-muzeum-z-miedzynarodowa-nagroda.html>

¹⁰ *Rozbudowa Muzeum Wsi Mazowieckiej w Sierpcu* 04.11.2015. [online] „Bryła.pl - serwis o architekturze: projekty, budynki, architekci”. Dostępny w World Wide Web: <http://www.bryla.pl/bryla/1,85301,19136949,rozbudowa-muzeum-wsi-mazowieckiej-w-sierpcu.html>

kondyganacyjny gmach o powierzchni użytkowej ponad 12 200 m² zaprojektowali Dariusz Herman, Piotr Śmierzewski i Wojciech Subalski z pracowni HS99¹¹. Do użytku oddano go w 2011 r.

Najbardziej charakterystycznym znakiem biblioteki są płyty z czerwonego piaskowca szczelnie zapełniające elewacje budowli. Ta w większości pozbawiona jest większych okien, a światło słoneczne wpada do wnętrza przez szczelinowe okna¹². Dzięki ograniczeniu dostępu światła do sal bibliotecznych tworzy się hipnotyczny, introwertyczny świat biblioteki, odciętej od świata zewnętrznego, ale o nim przypominający. Tę funkcję pełnią właśnie płyty piaskowca – takie same jak na elewacji zewnętrznej, nawiązujące do kolorystyki śląskich familoków¹³.

Inne znaczące w Polsce nowe biblioteki akademickie to: Biblioteka Główna Uniwersytetu w Białymstoku z 2005 r., Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego i Biblioteka Główna Uniwersytetu Gdańskiego – obie z 2006 r., Biblioteka Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie, Biblioteka Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu z 2010 r., Biblioteka Główna Uniwersytetu Wrocławskiego z 2011 r., Biblioteka Uniwersytecka Uniwersytetu im. Jana Kochanowskiego w Kielcach, Biblioteka Główna Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie, Biblioteka Uniwersytecka Uniwersytetu Zielonogórskiego i Biblioteka Akademii Marynarki Wojennej w Gdyni – wszystkie z 2012 r. oraz Biblioteka Główna Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy z 2013 r. Pojawiły się w XXI w. jako odrębne budynki także biblioteki wydziałowe¹⁴. Wszystkie te obiekty prezentują odmienne rozwiązania architektoniczne, różną stylistykę, hołdują zróżnicowanym ideom i koncepcjom. Ale jednocześnie ich liczba i rozmach dowodzą boomu budownictwa bibliotecznego.

Biblioteki publiczne – w miastach

Jak wspominałem, nowe biblioteki w Polsce w ostatnich kilkunastu latach to przede wszystkim realizacje dużych obiektów dla uczelni wyższych. W mniejszym stopniu w biblioteki inwestują gminy. Jednak za sprawą przeróżnych programów europejskich i krajowych nowe obiekty powstają. Dzięki takim programom finansowym, jak „Biblioteka Plus” biblioteki pełnić mają funkcję lokalnych centrów kultury, tudzież placówek aktywizujących lokalne społeczności. Do realizacji tych celów potrzeba atrakcyjnych wizualnie i funkcjonalnych budynków. Co charakterystyczne, te realizacje są typowe nie dla wielkomiejskich aglomeracji, lecz mniejszych ośrodków miejskich oraz wsi.

¹¹ Zob. *CINIBA – The Scientific Information Centre and Academic Library*. [online]. Dostępny w World Wide Web: <http://hs99.pl/2002-katowice-ciniba> (dostęp: 29.01.2016).

¹² [online] Dostępny w World Wide Web: http://www.sztuka-architektury.pl/index.php?ID_PAGE=34568

¹³ R. Rutkowski, *Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach*, [w:] *Galeria jednego projektu: architektura polska początku XXI wieku*, red. U. Gołota, Wrocław 2007, s. 52–53.

¹⁴ Zob. więcej Urbanity.pl. [online] Dostępny w World Wide Web: <http://www.urbanity.pl/szukaj/b/biblioteka> (dostęp: 21.01.2016).

Wyróżniającą się jest siedziba Miejskiej Biblioteki Publicznej w Jaworznie nagrodzona przez Ministra Infrastruktury w 2008 r. za zaprojektowanie budynku nawiązującego do historycznej zabudowy pierzei rynku i sąsiadujących ulic, wzorowo wkomponowanego w otaczającą zabudowę, z uwzględnieniem z analiz terenu i istniejącej zieleni, a także za niekonwencjonalną architekturę, która nawiązuje do tradycji regionu Śląska¹⁵.

Budowa obiektu wg projektu Wojciecha Podleskiego i Iwony Niesporek – Zwarycz zakończyła się w 2007 roku. Jego powierzchnia sięga 3 200 m². Architekci, aby nie zaburzać krajobrazu, stworzyli budynek w formie trzech przenikających się kostek z dużymi przeszkleniami, które wkomponowano w istniejący drzewostan¹⁶. Klinkierowe okładziny nawiązują ponadto do architektury tego przemysłowego regionu Polski.

Miejska Biblioteka Publiczna im. Melchiora Wańkowicza w Stalowej Woli (województwo podkarpackie), określana jest także jako Biblioteka Międzyuczelniana. Budowa obiektu rozpoczęła się w 2011 i trwała 2 lata. Autorami projektu architektonicznego byli architekci z Autorskiej Pracowni Projektowej DOM z Rzeszowa. W czterokondygnacyjnym dostosowanym do potrzeb osób niepełnosprawnych budynku znajdują się oprócz działów bibliotecznych sale bankietowa i konferencyjna, co pozwala bibliotece nie tylko prowadzić szerszą działalność statutową, ale także zarabiać na wynajmie tych sal¹⁷. Ma ona zresztą być placówką wielofunkcyjną, bo w zamyśle biblioteka to również kompleksowa baza naukowo-dydaktyczna dla uczelni wyższych w Stalowej Woli. I ta wielofunkcyjność to główny walor instytucji, bowiem przysadzisty gmach nie wyróżnia się i raczej jest mdły. Nawet akcent w postaci portalu wejścia głównego, mimo że okazałych rozmiarów nie przyciąga szczególnej uwagi. A powinien przecież zapraszać do wnętrza.

Biblioteki publiczne – na wsiach

Przykładem biblioteki wybudowanej od podstaw w środowisku wiejskim jest Biblioteka Publiczna w Szywnawdzie. Szywnawd to licząca około 3 000 mieszkańców wieś położona w województwie małopolskim, w powiecie tarnowskim. Budynek oddano do użytku w 2014 r. Jego powierzchnia użytkowa wynosi 700 m². Projektantem była Pracownia Architektoniczna Kucia

¹⁵ *Biblioteka w Jaworznie*. [online] „Architektura.info” z dn. 14.01.2009. Dostępny w World Wide Web: http://www.architektura.info/index.php/architektura/polska_i_swiat/biblioteka_w_jaworznie (dostęp: 21.01.2016).

¹⁶ *Nowy gmach biblioteki w Jaworznie*. [online] „Muratorplus.pl” z dn. 27.07.2007. Dostępny w World Wide Web: http://www.muratorplus.pl/inwestycje/inwestycje-publiczne/nowy-gmach-biblioteki-w-jaworznie_61339.html (dostęp: 17.01.2016).

¹⁷ Zob. też *Miejska Biblioteka Publiczna im. M. Wańkowicza w Stalowej Woli - O nas* [online]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.biblioteka.stalowawola.pl/index.php/o-nas> (dostęp: 17.01.2016).

Tyczyński¹⁸. Budynek nawiązuje do wiejskiego stylu chałup i innych zabudowań w okolicy, na co wskazuje dwuspadowy dach, drewniane detale elewacji na poziomie przyziemia (ażurowe listwy imitujące deski ścian), a także obfita biel na elewacji zewnętrznej obiektu. Wnętrze biblioteki to również stonowana kolorystycznie (poza częścią dla dzieci) i ornamentalnie przestrzeń biblioteczo-eventowa.

Drugim projektem w podobnej skali jest nawiązująca do modernistycznych pawilonów Gminna Biblioteka Publiczna w Czarnym Borze, ukończona w 2014 r., także jak wcześniejsza, po trwającej 1 rok budowie. Czarny Bór to wieś w województwie dolnośląskim, niedaleko Wałbrzycha. Mieszka w niej 2 000 osób. Centrum Biblioteczo-Kulturalne (bo na taką nazwę –poszerzając kompetencje – przemianowano bibliotekę po przeprowadzce do nowej siedziby) zaprojektowali architekci z pracowni ISBA Grupa Projektowa. Do realizacji misji instytucja dysponuje 960 m² powierzchni użytkowej. Także tutaj zasadniczym elementem zdobniczym bryły jest naturalne drewno¹⁹. Pojawiło się ono jako okładzina masywnej konstrukcji górnej kondygnacji budynku, której obrys przekracza powierzchnię przyziemia. Ponieważ jego ściany to obszerne szklane połączenia gdzieś uzupełniane drewnianymi podziałami, obiekt nabiera charakterystycznego wyglądu: lekkość szkła ustępuje masywnej, ciężkiej formie trzymającej całą bryłę mocno na ziemi. Wnętrze natomiast sprawia wrażenie przestronnego, aczkolwiek surowego. Pomagają w takim oglądzie wysokie, przyścienne regały z książkami pozostawiające wiele wolnej powierzchni na stoliki i fotele, kawiarenka, a także sala estradowa wykorzystywana zarówno do zajęć okołobibliotecznych, jak innych propozycji kulturalnych dla mieszkańców. Te mogą być realizowane również w patio powstałym dzięki dostawieniu biblioteki do pobliskiej szkoły²⁰.

Adaptacje - rozbudowy

Miejska Biblioteka Publiczna w Opolu w nowej siedzibie wg projektu Andrzeja i Małgorzaty Zatwarnickich z pracowni ARCHITOP została otwarta w 2010 roku. Powierzchnia użytkowa rozbudowanej XIX-wiecznej kamienicy wynosi 2 300 m². Uwagę przykuwa jasno-grafitowa fasada: gładka z licznymi przeszkleniami w nowej części kompleksu i klasycystyczna w części starej. Prostą formę tej pierwszej wzbogacają cytaty z twórczości polskiego poety Edwarda Stachury. Są one zapisane

¹⁸ Zob. ilustracje: Kucia Tyczyński Pracownia Architektoniczna, *Biblioteka Szywnwałd* [online]. Dostępny w World Wide Web: <http://ktpa.pl/biblioteka-szywnwald> (dostęp: 17.01.2016); Szywnwałd, *Biblioteka Publiczna w Szywnwałdzie* [online]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.szywnwald.pl/biblioteka> (dostęp: 17.01.2016).

¹⁹ isba GRUPA PROJEKTOWA, *Biblioteka w Czarnym Borze* [online]. Dostępny w World Wide Web: <http://isba.com.pl/#/projects?id=d&id2=2014&id3=179> (dostęp: 17.01.2016).

²⁰ Zob. też: *Gminna Biblioteka Publiczna w Czarnym Borze* [online]. Architektura Murator. Dostępny w World Wide Web: <http://architektura.muratorplus.pl/zycie-w-architekturze/2015/gminna-biblioteka-publiczna-w-czarnym-borze/1447> (dostęp: 17.01.2016).

jakby na grzbietach dwóch książek. Te w istocie to dwa utrzymujące konstrukcję pylony po obu stronach wejścia do placówki²¹.

Inną, jedną z najnowszych rozbudów, a na pewno najnowszą ze znaczących, jest Biblioteka Publiczna m. st. Warszawy, tzw. Biblioteka na Koszykowej, która oddana została do użytku pod koniec 2015 r. Zabytkowy gmach im. St. Kierbedziów z 1914 r. połączono przez zadaszone szkłem dziedzińce z czytelniami i częścią biurową w tylnym trakcie kompleksu. Projekt wykonała pracownia Bulanda, Mucha – Architekci, a wewnątrz zaprojektowała firma Dawos. Nową przestrzeń (prawie 3 000 m²) uzyskano dzięki wyburzeniu starych oficyn, podpiwniczeniu nieruchomości i wspomnianemu zadaszeniu dziedzińców²². Zwłaszcza one przyciągają oko widza, natomiast zielona ściana pokryta bluszczem na zakończeniu przestrzeni konferencyjnej jest doskonałą – wprawdzie bardziej widowiskową niż funkcjonalną – egzemplifikacją modnego obecnie budownictwa ekologicznego²³.

Wreszcie krótkie spojrzenie na siedzibę Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. C. Norwida w Zielonej Górze. Pierwotna elewacja wykonana była w typowym dla późnego modernizmu stylu Lipsk, jakiego wiele w państwach dawnego Układu Warszawskiego. Niestety szklane tafle ulegały szybkiej erozji i ich obecna estetyka po 20-30 latach daleka jest od oryginału. W Zielonej Górze, gdzie bibliotek znajduje się w niemal w centrum miasta odświeżono fasadę. Dzisiaj wygląda ona atrakcyjnie. Czy jej żywotność będzie dłuższa niż stylu lipskiego?

²¹ Zob. *W Opolu łączą style* [online]. „Bryła.pl - serwis o architekturze: projekty, budynki, architekci”, z dn. 18.11.2010. Dostępny w World Wide Web:

http://www.bryla.pl/bryla/1,85301,8640842,W_Opolu_lacza_style.html (dostęp: 18.01.2016).

²² Biblioteka Publiczna m.st. Warszawy - Biblioteka Główna Woj. Mazowieckiego, *Rozbudowa i modernizacja Biblioteki Głównej Województwa Mazowieckiego*. [online]. Dostępny w World Wide Web:

<http://www.koszykowa.pl/rozbudowa/aktualnosci> (dostęp: 19.01.2016).

²³ Zob. ilustracje: *Warszawska biblioteka po modernizacji. Zielona ściana, szklane dachy i sgraffito*. [online] „Bryła” z dn. 08.10.2015. Dostępny w World Wide Web:

<http://www.bryla.pl/bryla/1,85301,18992558,warszawska-biblioteka-po-modernizacji-zielona-sciana-szklane.html> (dostęp: 19.01.2016).